

Όσα εντόπισε η ανασκαφή στην Κύθνο: Το κτίριο που έμενε ο Φίλιππος το 201 π.Χ., σκεύη, ειδώλια

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα](#)

Η συνεργατική ανασκαφική έρευνα του Τομέα Αρχαιολογίας του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού στο Βρυόκαστρο της Κύθνου οδήγησε και φέτος το καλοκαίρι σε εξαιρετικά σημαντικά αποτελέσματα (υπενθυμίζεται ότι η πανεπιστημιακή ανασκαφή άρχισε το 2002).

Η ανασκαφή στο Ιερό της Κύθνου απ

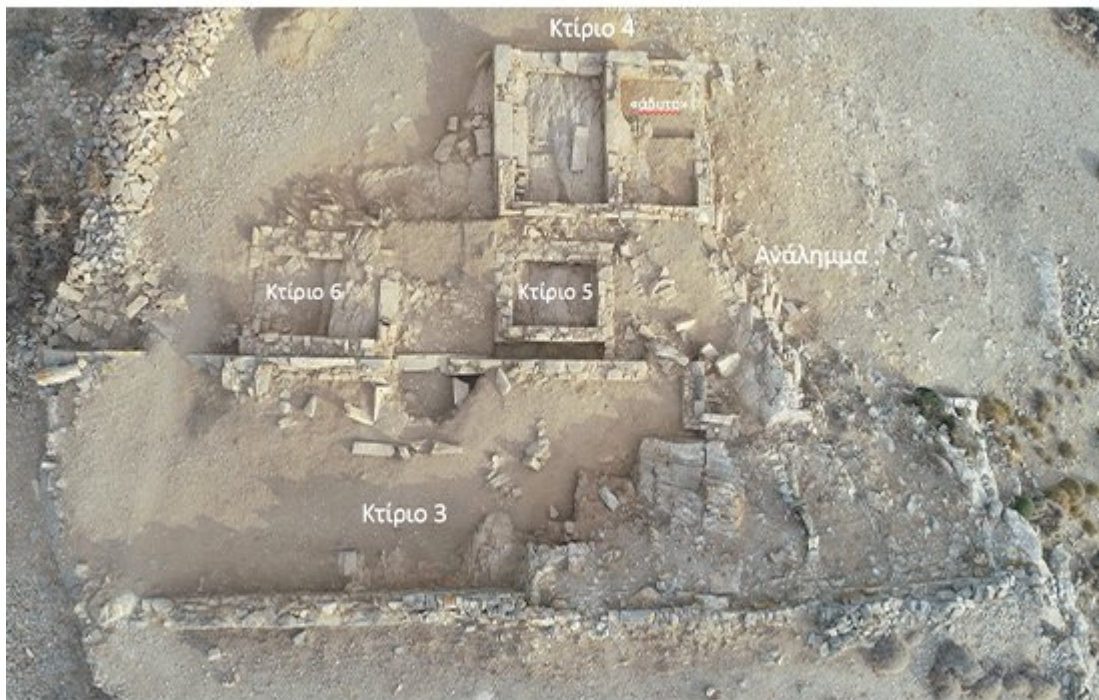
Η πρώτη περίοδος του νέου πενταετούς ανασκαφικού προγράμματος (2021-25) διήρκεσε έξι εβδομάδες, από 2 Ιουνίου έως 7 Αυγούστου. Η θέση ταυτίζεται με την αρχαία πόλη της Κύθνου που κατοικήθηκε αρχικά κατά την Πρωτοκυκλαδική περίοδο (3η χιλιετία) και στη συνέχεια ξανά αδιάκοπα από τον 12ο αιώνα π.Χ. έως τον 7ο αιώνα μ.Χ.. Οι φετινές εργασίες εστίασαν στην ανασκαφή ορισμένων κτιρίων της Ακρόπολης της αρχαίας πόλης. Προηγήθηκαν εκτεταμένοι καθαρισμοί από τη βλάστηση και απομάκρυνση διάσπαρτων λίθων που επέτρεψαν να αναγνωρισθούν πολυάριθμα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα.

Η Νεκροπολη της Κύθνου από ψηλά

Τόσο η φύση των καταλοίπων όσο και τα λιγοστά ευρήματα επιτρέπουν να εικάσουμε ότι το Νότιο τμήμα της ακρόπολης προοριζόταν για ενδαιτήματα ίσως στρατιωτικού χαρακτήρα. Ανασκάφτηκαν εν μέρει δύο κτιριακά συγκροτήματα (Κτίρια 1 και 2) που φαίνεται ότι οικοδομήθηκαν στα πρώιμα αρχαϊκά χρόνια και παρέμειναν σε χρήση έως τουλάχιστον και την ελληνιστική περίοδο. Εδώ θα ήταν δυνατόν να αναζητηθεί και η έδρα της Μακεδονικής φρουράς που εγκατάστησε στην Κύθνο το 201 π.Χ. ο Φίλιππος Ε΄.

Αντίθετα, το Βόρειο τμήμα του πλατώματος καταλαμβάνει ιερό, το οποίο είχε ταυτιστεί από την περίοδο των επιφανειακών ερευνών της δεκαετίας 1990, με βάση τον χαρακτήρα των επιφανειακών ευρημάτων, με ιερό της Δήμητρας .

Οι ανασκαφές και το Ιερό της Δήμητρας

Στο ιερό αποκαλύφθηκαν φέτος τέσσερα κτίρια (αρ. 3-6) και ένας αναλημματικός τοίχος στα Ανατολικά που συνδέει τα Κτίρια 3 και 4. Το Κτίριο 3, μήκους 21 και πλάτους 8,50 μέτρων, με τραπεζιόσχημη τοιχοποιία και μνημειώδη είσοδο στο μέσον του επιμήκη Βόρειου τοίχου, χρονολογείται στην κλασική περίοδο.

Το εσωτερικό του Κτιρίου 3 δεν έχει ακόμη ερευνηθεί πλήρως, και ως εκ τούτου δεν είναι γνωστή ακόμη ούτε η εσωτερική του διαρρύθμιση, ούτε η χρήση. Είναι αξιοσημείωτο ωστόσο ότι το μεγαλύτερο μέρος των αναθημάτων του ιερού προέρχεται από τις επιχώσεις εγκατάλειψης του εν λόγω οικοδομήματος.

Στα Βορειοανατολικά ανασκάφτηκε το διμερές Κτίριο 4, διαστάσεων 7,50 X 5,70 μ., που αναμφίβολα ταυτίζεται με ναό, των κλασικών επίσης χρόνων (εικ. 3-4). Στο Δυτικό χώρο, δεξιά του μονολιθικού κατωφλιού της δίφυλλης θύρας, βρέθηκαν τρεις τελετουργικές θήκες από όρθια τοποθετημένες λίθινες πλάκες, τοποθετημένες εν μέρει μέσα σε στρώμα στάχτης που περιείχε πολλά καμένα οστά ζώων.

Από το πίσω (Ανατολικό) δωμάτιο («άδυτο»), προέρχονται επίσης πολλά οστά μικρών ζώων, κυρίως όμως γνάθοι από χοιρίδια, ένα ψηλό στέλεχος είτε από θυμιατήριο, είτε από πολύμυξο τελετουργικό σκεύος, καθώς και μια λοπάδα

(μαγειρικό σκεύος). Πολλά ακέραια ή σχεδόν ακέραια αναθήματα προέρχονται από τις επιχώσεις των δαπέδων και των δύο αιθουσών.

Το Ιερό που έφερε στο φως η ανασκαφή

Ανάμεσα στα δύο αυτά οικοδομήματα, πιθανόν κατά τους ύστερους ελληνιστικούς ή ρωμαϊκούς χρόνους, οικοδομήθηκαν τα δύο σχεδόν τετράγωνα κτίρια, 5 και 6, που έχουν αντικρουστές εισόδους. Το Δυτικό Κτίριο 6 (διαστ. 4,85 X 4,25 μ.) διαμορφώνεται εσωτερικά σε τουλάχιστον τρία βαθμιδωτά επίπεδα, πιθανώς για την εξυπηρέτηση λατρευτικών σκοπών (ορισμένες ενδείξεις οδηγούν στην υπόθεση ότι το Κτίριο 3 δεν ήταν πλέον σε χρήση).

Το Ανατολικό Κτίριο 5 (διαστ. 3,80 X 3,30 μ.) περιείχε ως γέμισμα κάτω από το δάπεδό του πολλούς ακέραιους λύχνους αρχαϊκών, κλασικών και ελληνιστικών χρόνων, καθώς και ποικίλα αναθήματα (κυρίως χάλκινα κοσμήματα και πήλινα ειδώλια). Τέλος, ανάμεσα στον κυρίως ναό (αρ. 4) και τα Κτίρια 5 και 3 διαμορφώνεται ένα ανάλημμα με είσοδο από τα Ανατολικά, που οριοθέτησε κάποια στιγμή, κατά την μακρόχρονη πορεία χρήσης του ιερού (7ο αιώνα π.Χ. έως 3ο - 4ο

αιώνα μ.Χ.) έναν εκτεταμένο αποθέτη που περιείχε αναρίθμητα αναθήματα.

Η ακριβής χρήση και η χρονολόγηση όλων των αποκαλυφθέντων οικοδομημάτων θα προσδιοριστεί όταν θα ολοκληρωθεί η μελέτη των ευρημάτων και των ανασκαφικών δεδομένων. Εν γένει, η έρευνα του εσωτερικού των κτιρίων οδήγησε στην εύρεση πολυάριθμων αναθημάτων. Ο κύριος όγκος προέρχεται ωστόσο από το επίμηκες Κτίριο 3 και από τον αποθέτη.

Σημειώνουμε πολλές εκατοντάδες από πήλινα αρχαϊκά-ελληνιστικά ειδώλια , πολλά από αυτά ακέραια (γυναικεία και παιδικά, λιγότερα ανδρικά, ιδιαίτερα ηθοποιών και συμποσιαστών, ερμαϊκές στήλες, χοιρίδια, χελώνες κ.ά.), εξίσου πολλούς λύχνους αρχαϊκών-ρωμαϊκών χρόνων και πολύμυξα τελετουργικά σκεύη , δακτυλιόσχημους «κέρνους» με επίθετα μικρογραφικά αγγεία , πλήθος επίθετων μικρογραφικών υδριών που έχουν αποκολληθεί από τελετουργικά σκεύη, εξαιρετικής ποιότητας κεραμική, κυρίως Αττική μελανόμορφη και ερυθρόμορφη (υδρίες, κάλπεις κλπ.) (εικ. 8:5), αλλά και άλλων εργαστηριακών κέντρων (Κορινθιακά, Κυκλαδικά και Ανατολικού Αιγαίου). Στα αναθήματα συγκαταλέγονται και ορισμένα χάλκινα, αργυρά, οστέινα, και υάλινα κοσμήματα (εικ. 9), μαρμάρινα αγγεία (φιάλες, πυξίδες), κ.ά.

Αρκετά αγγεία ρωμαϊκών μάλλον χρόνων προερχόμενα από το εσωτερικό του ναού (Κτιρίου 4), ταυτίζονται ως τελετουργικά καθώς έχουν επιγραφές που χάραχθηκαν πριν την όπτηση και αποτελούν αφιερώματα γυναικών, ενώ επιβεβαιώνουν ότι το ιερό ήταν αφιερωμένο στη λατρεία τόσο της Δήμητρας όσο και της Κόρης.

Όπως αναμενόταν, πολλά από τα προαναφερθέντα αναθήματα παραπέμπουν έμμεσα ή άμεσα στη λατρεία των δύο θεοτήτων, καθώς και διάφορα μεμονωμένα ευρήματα όπως ένα ειδώλιο κιστοφόρου και ένα σπάραγμα μαρμάρινου χεριού αγαλματίου Κόρης (;) που κρατά δάδα .

Το νέο πενταετές ανασκαφικό πρόγραμμα στο Βρυόκαστρο Κύθνου διενεργείται υπό τη διεύθυνση του Καθηγητή Κλασικής Αρχαιολογίας Αλεξάνδρου Μαζαράκη Αινιάνος και του Εφόρου Αρχαιοτήτων Κυκλάδων Δρος Δημήτρη Αθανασούλη. Στις φετινές εργασίες συμμετείχαν 34 προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και άλλων ΑΕΙ, καθώς και νέοι αρχαιολόγοι, αρχιτέκτονες, συντηρητές, φωτογράφοι.

Τις έρευνες στήριξαν το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, η ΕΦΑ Κυκλάδων, η Γενική Γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής, ο Δήμος Κύθνου, και κυρίως ο κύριος Θανάσης Μαρτίνος. Σημειώνεται ότι το 2021 η «ΑΙΓΕΑΣ ΑΜΚΕ - Κοινωφελές Ίδρυμα Αθανασίου & Μαρίνας Μαρτίνου» αγόρασε υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου

σημαντικές εκτάσεις στο Βρυόκαστρο που αφενός επέτρεψαν την απρόσκοπτη συνέχιση των ανασκαφικών εργασιών και αφετέρου θα οδηγήσουν, ύστερα από 30 χρόνια ερευνών πεδίου, στην δημιουργία ενός οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου, που θα λειτουργεί παράλληλα με το Αρχαιολογικό Μουσείο του νησιού, έργο εξαιρετικά σημαντικό για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύθνου, το οποίο υλοποιείται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ/Περιφέρεια Ν. Αιγαίου. Το μουσείο πρόκειται να εγκαινιαστεί εντός του 2022, συμπωματικά 20 χρόνια μετά την έναρξη των χερσαίων και ενάλιων ανασκαφών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και του Υπουργείου Πολιτισμού στην αρχαία πόλη του νησιού.

Πηγή: iefimerida.gr